

TRIBL NORBERT

A történeti alkotmány vívmányai az Alaptörvényben és az Alkotmánybíróság joggyakorlatában

(KONZULENS: PROF. DR. TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ – DR. SÜLYÖK MÁRTON – DR. JAKÓ NÓRA ÁGNES)

Magyarország Alaptörvényének 2012. január 1-el történt hatálybalépésével a magyar alkotmányfejlődés horizontján új fejezet kezdődik, mely fejezetben – folytatva az elmúlt huszonkét év tendenciáját – a főszerep az Alkotmánybíróságot, mint az alkotmányértelmezés egyetlen letéteményesét illeti meg.

„Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.” – mondja ki az Alaptörvény R) cikk, (3) bekezdése. Az Alaptörvény mindezen túl azonban nem ad semmiféle meghatározást a történeti alkotmány vívmányait illetően, így az Alaptörvény nevezett passzusának tartalommal való megtöltésére, mint az alkotmányértelmezés kizárólagos letéteményesére, az Alkotmánybíróság jogosult.

Dolgozatom geneziséét az Alaptörvény hivatkozott fordulata jelenti. Célja e cikk jelentőségének és gyakorlatba ültethetőségének feltárása, és az Alkotmánybíróság alkotmányértelmező tevékenységéből kiindulva két kérdés felvetése és lehetséges megválaszolása: Mit tekinthetünk a történeti alkotmány vívmányainak, illetve az R) cikk (3) bekezdésének értelmezése során az Alkotmánybíróság milyen távlatokat nyithat meg funkciójának betöltése során?

Álláspontom szerint a történelem jelen pontján e kérdések minden kétséget kizáró, pontos megválaszolása nem feltétlenül lehetséges, mégis behatárolható az a közeget, melyben mindkét kérdés értelmezhető és értelmezendő.

E közeget feltérképezéséhez górcső alá kell vonnunk a történeti alkotmány fogalmát, és természetesen országunk történeti alkotmányát. Szükséges továbbá, hogy nemzetközi kitekintéseket tegyünk, különös figyelemmel a Francia *alkotmányos tömbre*, mely az 1789-es Deklarációig nyúlik vissza. Szűkítve a kört, az Alkotmánybíróság joggyakorlatát és az R) cikk (3) lehetséges értelmezésének szélsőségeit kell vizsgálnunk. A két szélsőséges értelmezés egyik oldala szerint egész a Vérszerződés eszmeiségéig kell visszanyúlnunk, s ezen eszmeiséget élő, alkotmányos rendszerünkre ható erőként kell értelmeznünk. Az érem másik oldala szerint a „történeti alkotmány vívmányai” fordulatot szűken kell értelmeznünk, s az Alkotmánybíróság, fennállása óta kimunkált joggyakorlatára kell vonatkoztatnunk.

Magyarország történeti alkotmányának megismerése, több nemzetközi kitekintés, illetve az Alkotmánybíróság joggyakorlatában való elmélyedés, és egy alkotmánybíróval folytatott interjú után, álláspontom szerint a helyes értelmezés valahol a kettő között húzódik.

Végezetül arra a következtetésre jutottam, hogy az Alkotmánybíróságnak az R) cikk (3) bekezdése által nyitott távlatokon keresztül, az Alaptörvényből fakadó, ugyanakkor abban közvetlenül meg nem jelenő értékeket, szemléletmódokat kell alapul vennie egy adott alkotmányos probléma értelmezésekor, mely értelmezés során a kiindulópont természetesen maga az Alaptörvény. Jelentősége és lehetséges gyakorlati szerepe elsősorban nem a múltban keletkezett, a történeti alkotmány részét képező, ugyanakkor mára már hatályon kívül helyezett törvények újraélesztésében rejlik. Célja sokkal inkább olyan értékek megtalálása és felhasználása, melyek a haladást útján nem gátolják alkotmányfejlődésünket, mégis képesek arra, hogy a stabilitás medrében tartsák azt.